

13. Z histórie mesta Trenčín

Knižnicu múzea zdobia dve vzácne zreštaurované knihy

Knižnica Trenčianskeho múzea je bohatšia. Zdobia ju dve zreštaurované knihy. Múzeum ich prebralo na sklonku minulého roku a v súčasnosti sú dostupné k bádaniu v knižnici múzea. O aké rarity ide?

Zlepšenie stavu starých tlačí, ich stabilizácia a potreba zachovania pre budúce generácie bolo hlavným cieľom zreštaurovania dvoch vzácných kníh

z historického fondu knižnice Trenčianskeho múzea v Trenčíne.

Dielo španielskeho jezuitu **Thomasa Sánchesa** o manželskom a rodinnom práve v západnej Európe v 16. a 17. storočí a prvú úplne českú katolícku Bibliu zo 17. a 18. storočia zreštaurovala **Barbora Němečková** z katedry reštaurovania Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave.

„Obe knihy boli pred reštaurovaním v rôznom stupni poškodenia. Chýbali strany, mnohé zo zachovaných strán vrátane titulných listov boli značne poškodené, absentovali časti papierovej podložky a predsádok. Uvoľnené knižné väzby boli v rámci postupu reštaurovania spevnené, očistené a obe tlače boli zároveň vydezinfikované,“ priblížila knihovníčka **Alica Krištofová**.

„Z dôvodu komplexného systému ochrany fondov plánuje vedenie Trenčianskeho múzea v Trenčíne postupne zreštaurovať aj ďalšie historické knižničné dokumenty. Pevne veríme, že aj týmto spôsobom pomáha Trenčianske múzeum v Trenčíne

uchovávať dôležité hodnoty nášho kultúrneho dedičstva pre budúce generácie,“ doplnil riaditeľ Trenčianskeho múzea **Peter Martinisko**.

V knižničnom fonde Trenčianskeho múzea v Trenčíne je 20 tlačí zo 16. storočia a 52 tlačí zo 17. storočia, Ministerstvo kultúry SR ich v roku 2002 vyhlásilo za historické knižničné dokumenty. Vychádzalo sa zo skutočnosti, že ide o mimoriadne vzácne dokumenty a významné slovacikálne tlače.

www.dnes24.sk 04.01.2019

Pomocná evidencia 009/1/2019

Trenčín bol významným strediskom už v minulosti

Nitra, Bratislava a Trenčín sú jedinými tromi mestami na Slovensku, o ktorých sa zmieňujú kroniky už v 11. storočí. O meste Trenčín jestvujú zmienky, ktoré historici datujú do rokov 1067 a 1091. Viac o meste a majetkových pomeroch hovoria takzvané Zoborské listiny z rokov 1111 a 1113.

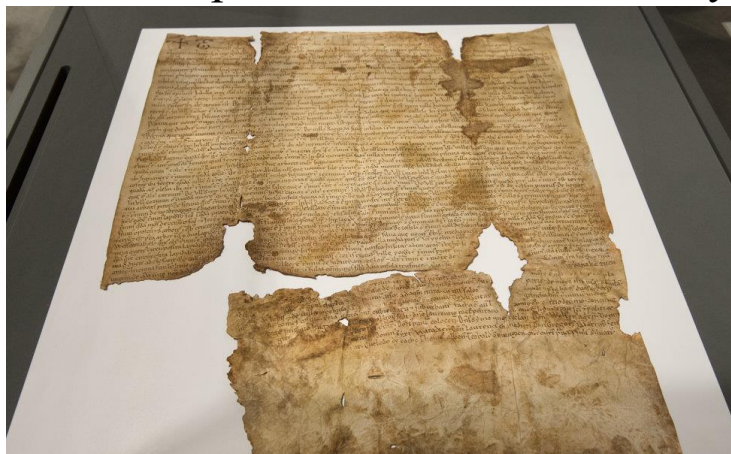
Tie patria k najstarším listinným originálnym písomnostiam z územia Slovenska, ktoré sa dodnes zachovali v pôvodnej forme a sú uložené v archíve Biskupstva Nitra. Keďže v minulosti nebolo zvykom cirkevných inštitúcií mať na svoje majetky písomné doklady, vznikali majetkové spory, v ktorých museli svoje vlastnícke práva obhajovať. Práve Zoborské listiny mali za cieľ dosvedčiť majetkové práva nitrianskeho benediktínskeho Opátstva svätého Hyppolita na Zobore.

„Oblasť Trenčína a okolitého regiónu sú oblasti, kde malo toto opátstvo majetky už začiatkom 12. storočia. Predpokladá sa, že vlastnícka tradícia bola ešte dlhšia,“ priblížil archeológ Trenčianskeho múzea v Trenčíne **Tomáš Michalík**.

Prvá listina z roku 1111 sa podľa neho týka najmä konfliktu majetkových práv, ktoré narúšali župní a kráľovskí úradníci. Listina ďalej podľa slovenských historikov hovorí aj o tom, že

benediktínskemu opátstvu uhorský kráľ Štefan I. daroval jednu tretinu z príjmov z kráľovských mýt na Považí. Územne ich ohraničil až po Trenčín, jeho územie sa ale od toho dnešného líšilo.

„Dominantným názorom je, že najmä na začiatku 12. storočia sa za akési územie veľkého Trenčína považovalo územie ohraničené Váhom, Turnianskym potokom, Strážovskými vrchmi a približne oblasťou Skalky. Hovoríme o existencii

Listina s najstaršou zmienkou o Trenčíne.

viacerých sídliskových lokalít, z ktorých niektoré patrili spomínanému opátstvu, ostatné boli majetkom vznikajúceho Trenčianskeho hradu,“ upozornil.

Opísať, ako vyzeralo osídlenie územia pod Trenčianskym hradom v 11. a 12. storočí, ktorý vznikol ako pohraničná pevnosť s úlohou strážiť dôležité vázske brody a karpatské priesmyky, ktorými viedli obchodné cesty, nie je jednoduché. Dôvodom je podľa Michalíka to, že toto obdobie nie je archeologicky v oblasti Trenčína zmapované. Viac svetla nepriniesla ani vlani ukončená rekonštrukcia Mierového námestia, počas ktorej v centre mesta prebehol archeologický výskum.

„Archeológovia sa ale nedokopali do vrstiev, o ktorej hovoríme. Respektíve úroveň, v prípade ktorej by sme mohli hovoriť o začiatku 13. storočia, bola prázdna,“ skonštatoval Tomáš Michalík.

Ako doplnil, archeológovia i nestor slovenskej histórie profesor **Richard Marsina** predpokladajú, že na ploche dnešného Mierového námestia sa okolo roku 1200 rozkladala trhová osada, o ktorej sa zmieňujú i písomné pramene.

„Nemáme ju ale archeologicky zdokumentovanú, pravdepodobne bola medzi týmto priestorom a hradom, prípadne v blízkosti farského kostola,“ uviedol.

V druhej, mladšej listine z roku 1113 sa zmieňuje osídlenie asi štvrtiny územia Slovenska, z ktorých niektoré lokality dnes už nejestvujú. Táto listina je navyše prvou písomnou zmienkou o obciach v tesnej blízkosti mesta Trenčín, ako sú Opatovce či Nozdrkovce.

Zoborské listiny nie sú jedinými písomnými prameňmi, z ktorých možno čerpať informácie o najstaršom osídlení. Významným prameňom je aj opis hraníc Nitrianskeho biskupstva v trenčianskom regióne, ktorý je datovaný do roku 1208.

„Okrem toho, že táto zmienka je prvou písomnou zmienkou o Beckove, ktorý sa vtedy nazýval Blundix, uvádza sa tu aj cesta medzi hradom Beckov a hradom Trenčín. Viedla po brehu Váhu práve v miestach, kde boli situované najstaršie dediny – Nozdrkovce a Opatovce,“ povedal archeológ Trenčianskeho múzea. Podľa Michalíka tak ako obce vznikali, tak aj zanikali.

V Trenčianskom okrese sa v súčasnosti vie o troch obciach, ktorých umiestnenie však nie je možné archeologicky potvrdiť. Ide o obce Račice, Dobrany a Latkovce.

www.sme.sk 07.01.2019

Pomocná evidencia 016/1/2019

Prechádzky mestom sú obľúbenou formou poznávania

Prechádzky mestom so sprievodcom sa počas piatich rokov svojej existencie stali obľúbenou formou, ako sa môžu Trenčania dozvedieť viac o zaujímavých miestach a osobnostiach spätých s históriou mesta.

Séria náučných prezentácií pokračuje aj v roku 2019. Na 51. prechádzke mestom predstavili **Jána Mjartana** a dlhoročného riaditeľa Trenčianskeho múzea **Štefana Pozdišovského**.

Prechádzkami mestom sprevádza čoraz väčší počet záujemcov sprievodkyňa **Zuzana Novodvorská**. Čas potrebný na prípravu jednotlivých prehliadok sa podľa nej líši od zvolenej témy, inšpiratívne sú najmä poznámky a otázky od účastníkov. Vďaka nim má sprievodkyňa studnicu tém jednotlivých prehliadok takmer nevyčerpatelnú.

„O Pozdišovskom som mala naštudované veci už skôr, ale k inej téme. Stane sa, že si informácie len spojím a doplním. Dobré

Sprievodkyňa Zuzana Novodvorská počas prechádzky Trenčínom.

sú monografie o Trenčíne, ktoré vyšli v rokoch 1993 a 1997, ale aj knihy z knižnice, publikácie a regionálne alebo odborné časopisy,“ povedala s tým, že verejnosť zaujímajú najmä témy spojené so židovstvom.

Potvrdila to aj vlaňajšia prechádzka na miestny židovský cintorín, ktorý nie je za normálnych okolností verejnosti prístupný. Trenčanov a ľudí z okolia zaujímajú aj židovské zvyky ako Chanuka, Pesach alebo Jom kipur.

„Okrem nich bol veľký záujem o tému hostince a kaviarne v Trenčíne či o Matúšovi Čákovi Trenčianskom. Každá oblasť však vie zaujať. Určitá skupinka ľudí chodí pravidelne na takmer každú prechádzku. Témy ako **Ján Komorovský** alebo **Maximilián Hell** zaujali skôr vedecky orientovanú verejnosť,“ doplnila Zuzana Novodvorská.

Prvá prechádzka mestom v roku 2019 poodhalila viac zo života univerzitného profesora, etnografa a múzejníka Jána Mjartana. V Trenčíne pracoval ako gymnaziálny profesor a spolupracovník Trenčianskeho múzea, ktorý zostavil a usporiadal jeho prvú expozíciu. Historik Štefan Pozdišovský

pôsobil dlhé roky ako riaditeľ Trenčianskeho múzea a podarilo sa mu zachrániť cennú zbierku obrazov Ilešháziovcov.

Účastníci prehliadok si na Prechádzkach mestom so sprievodcom cenia najmä bohatý obsah a jeho prezentáciu Zuzanou Novodvorskou.

Prechádzky organizuje už päť rokov Kultúrno-informačné centrum Trenčín. Podľa jeho šéfky **Janky Sedláčkovej** si príklad vzali z Košíc, kde fungovali už niekoľko rokov.

„Chceli sme do Trenčína priniest okrem bežnej komerčnej kultúry aj niečo poznávacie, aby ľudia získavali vzťah k svojmu mestu a aby ho vnímali ako poklad histórie,“ povedala.

Ako uviedla, záujem o ne rastie, a v závislosti od témy sa účasť pohybuje od pár desiatok ľudí po stovky. Rekordnú návštevnosť zaznamenala vlaňajšia prechádzka mestom do priestorov vojenského cintorína v Kubrej, kde zavítalo 241 ľudí.

„Na našej sprievodkyni ma fascinuje, že i keď si každý z nás môže o témach prečítať z voľne dostupných zdrojov, málokto si ich dokáže nakombinovať a prepojiť súvislosti tak ako ona. Obvykle sa stretávame každú prvú sobotu v mesiaci o 16. hodine. Dospelí majú vstup za euro, deti za polovicu. Počas Noci múzeí a galérií majú všetci vstup zdarma,“ doplnila Janka Sedláčková.

www.sme.sk 17.01.2019

Pomocná evidencia 040/1/2019

Knižnica vydala Slovník regionálnych osobností

Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne (VKMR) vydala originálnu publikáciu, ktorá poskytuje verejnosti ucelený prehľad o profesijnej činnosti takmer troch stoviek významných regionálnych osobností 20. storočia.

Ide o ľudí, ktorých osudy presiahli hranice Trenčína i regiónu. Ich životy a diela už sú síce uzavreté, no vďaka svojej práci sa stali súčasťou našej národnej histórie. Slovník zostavili odborní zamestnanci VKMR pod vedením **Evy Struhárovej**. Obsahuje abecedne usporiadané heslá s biografickými údajmi,

krátkym životopisom a údajmi o tvorbe a diele osobnosti. Z prelomu storočí sú v slovníku zaradení tí, ktorých tvorba bola výraznejšia v 20. storočí.

Podkladom pri jeho zostavovaní boli encyklopédie,

biografické slovníky a regionálna databáza knižnice. Ako konkretizovala Eva Struhárová, slovník obsahuje 260 osobností, ktoré sa v Trenčíne narodili, pôsobili, alebo zomreli. Ľahšiu orientáciu umožňuje zemepisný register a register profesií a povolání.

„Títo ľudia svojou prácou inšpirovali celé Slovensko a ich tvorba je dodnes pokladnicou hodnôt nášho národa. Vyjadrujeme presvedčenie, že slovník sa stane informačnou príručkou pre širokú verejnosť, učebnou pomôckou pre školopovinnú mládež a vzbudí záujem o hlbšie poznanie dejín nášho mesta,“ uviedli zostavovatelia na margo cieľových skupín čitateľov.

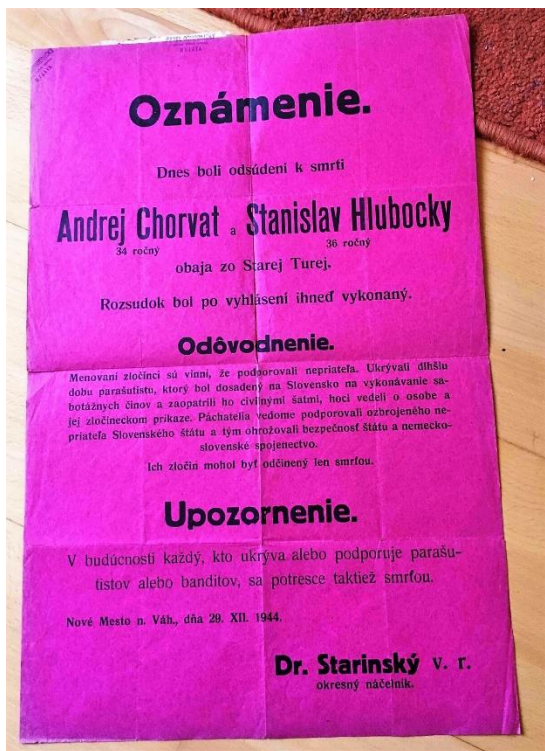
Slovník významných osobností mesta Trenčín - 20. storočie bol vydaný s finančnou podporou Mesta Trenčín.

www.vkmr.sk 29.01.2019

Pomocná evidencia 072/1/2019

Zostreleného amerického letca i záchrancov popravili

Za slovenského štátu popravovali Slovákov, ktorí pomáhali

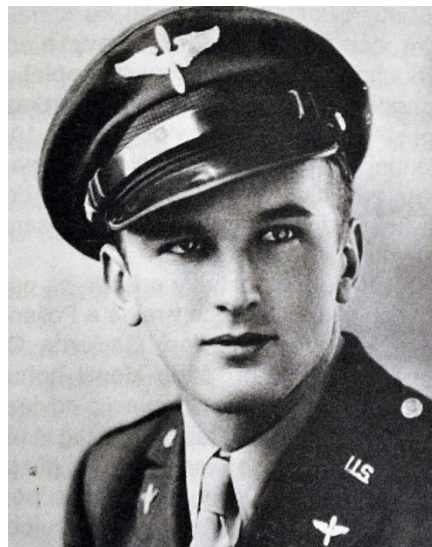
zachraňovať našich osloboditeľov. Z plagátu, ktorý oznamuje popravu učiteľa a partizána **Ondreja Chorváta** a odborného učiteľa **Stanislava Hlubočkyho**, naskakuje aj po 73 rokoch od skončenia 2. svetovej vojny husia koža a zimomriavky. Mladých Staroturánov popravili 28. decembra 1944 za pomoc americkému bombometčikovi **Jamesovi Morsemu Kirchhoffovi**. Dvadsaťročný letec bol zastrelený spolu so svojimi záchrancami.

Unikátny dokument, poukazujúci krutým spôsobom na spojenectvo slovenského štátu s nacistickým Nemeckom, sa objavil na začiatku roka na zberateľskej burze v Krakovanoch. Strohé, kruté, neľudské. Iba tak sa dá označiť oznámenie, ktoré vyšlo po poprave dvoch odvážnych učiteľov zo Starej Turej.

„Oznámenie. Dnes boli odsúdení k smrti 34 ročný Andrej Chorvát a 36 ročný Stanislav Hlubočky, obaja zo Starej Turej. Rozsudok bol po vyhlásení ihneď vykonaný,“ uvádza historický dokument. Gardisti s príslušníkmi gestapa zatkli Jamesa M. Kirchhoffa 16. decembra 1944 spolu s Ondrejom Chorvátom. Onedlho bol v rukách aj Stanislav Hlubočky. Všetci traja boli už za necelé dva týždne od zadržania popravení.

A odôvodnenie rozsudku smrti? Len jasne poukazuje, ktorým smerom by sa bola naša vlasť uberala, nebyť porážky nacizmu a fašizmu nielen na našom území.

„Menovaní zločinci sú vinní, že podporovali nepriateľa. Ukrývali dlhšiu dobu parašutistu, ktorý bol dosadený na Slovensko na vykonávanie sabotážnych činov a zaopatřili ho civilnými šatami, hoci vedeli o osobe a jej zločineckom príkaze. Páchatelia vedome podporovali ozbrojeného nepriateľa Slovenského štátu a tým ohrozovali bezpečnosť štátu a nemecko-slovenské spojenectvo. Ich zločin mohol byť odčinený len smrťou,“ uvádza oznámenie.

Americký letec James M. Kirchoff.

Vrcholom bezcitnosti a vyhrážania občanom v našom regióne pomáhajúcim osloboditeľom spod nacistickej svojvôle bol dodatok na tomto oznámení.

„Upozornenie. V budúcnosti každý, kto ukrýva alebo podporuje parašutistov alebo banditov, sa potresce taktiež smrťou. Nové Mesto n.Váh., dňa 29. XII. 1944. Dr. Starinský v. r., okresný náčelník,“ stojí v závere tragického dokumentu s oznamom o poprave spojenom s ďalším zastrášaním obyvateľstva.

Toto otrasné svedectvo doby si priniesol novomestský zberateľ **Ľuboš Tupý** z burzy v Krakovanoch. Odovzdal mu ho kamarát z Myjavy.

„On zbiera všetky veci súvisiace s históriou Myjavy a okolia. Objavil to v celej kope papierov na povale. Volal mi, či by ma to zaujímalo. Párkrát sme už spolu zberateľské kúsky menili. A toto je naozaj unikát,“ skonštatoval známy zberateľ. Aj jeho šokoval plagát, ktorý bol určený na zastrášovanie obyvateľstva.

„Takéto plagáty sa vyvesovali všade, kde Nemci niekoho popravili. Už po atentáte na ríšskeho protektora **Reinharda Heydricha** používali túto špeciálnu ružovú farbu,“ pokračoval. Ružovú farbu využili na zvýraznenie nápadnosti zastrašujúceho plagátu s oznámením o poprave Slovákov napomáhajúcim našim spoluosloboditeľom.

„Plagát má formát A3. Takéto oznamy sa pripevňovali na nástenky a verejné vývesky. Bolo to rozvešané po celej Starej

Zberateľ Luboš Tupý.

Turej i v okolí, aby si to prečítalo čo najviac ľudí. Nielen v Starej Turej, ale aj v Novom Meste nad Váhom a vo všetkých blízkyh dedinách,“ upozornil Luboš Tupý. Nález originálneho oznamu je obrovským unikátom. Doteraz objavené boli už iba kópie podobných dokumentov.

„Takéto plagáty v originálnej podobe sa zachovali najmä z protektorátu. Ale tento kúsok z nášho regiónu je zrejme jediný. Plagáty sa do vývesiek lepili, takže po ich odtrhnutí boli vo väčšine prípadov zničené, znehodnotené alebo potrhané. Je to naozaj cenná rarita,“ prízvukoval zberateľ.

Podľa jeho slov sa tento exemplár oznamu zachoval v nepoškodenej podobe preto, že na stĺpoch či vo výveskách nikdy nevisel a ležal do konca vojny v nejakej kancelárii.

Pomoc Stanislava Hlubockého (nar. 13. novembra 1908) a Ondreja Chorváta (nar. 3. septembra 1910) leteckému poručíkovi Jamesovi M. Kirchhoffovi stála oboch život. Do Starej Turej sa Kirchhoff, ktorý havaroval 20. novembra 1944 nad krajňanským regiónom, dostal po ukrývaniach v iných rodinách.

„Prvý úkryt dostal v rodine **Martina Haruštiaka**, rodáka z Lubiny. Čoskoro prišiel po neho **Pavel Haruštiak**. Priviedol

letca do svojho rodičovského domu v osade Podkozince na lubinských kopaniciach. Spoľahlivo ukryl aj letcove veci – veľký padák i malý padáček, leteckú obuv a súčasti odevu,“ uviedli v monografii o obci Lubina jej autorky **Ľudmila Fraňová a Oľga Hrabovská**. Haruštiak bol partizán a do obce chodili pravidelné razie.

Preto Kirchhoff už onedlho putoval do vzdialenejšej osady Súš, kde sa ukrýval v rodine Kýškovcov. „Nakoniec Pavel Haruštiak previedol Kirchhoffa do neďalekej Starej Turej, do rodiny učiteľa Stanislava Hlubockého. Pani Hlubocká hovorila po nemecky, trochu aj po anglicky,“ uvádzajú ďalej autorky lubinskej monografie. James Kirchhoff tak stretol aj človeka, s ktorými sa dokázal dohovoriť v rodnej reči.

Stanislav Hlubocký.

Na to, ako sa bombometčík James Kirchhoff dostal až do nášho regiónu, nám podrobnejšie odpovedal historik **Peter Podolan** z Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave.

„20. novembra 1944 dostala 459. bombardovacia skupina kvôli zlému počasiu nad primárnym cieľom Blechhammer v Poľsku ako náhradný cieľ 152. misie zoraďovacíu stanicu v Hodoníne. Vyštartovali z Talianska zo základne Guilia. Jednému zo strojov, ktorý pilotoval poručík **Ernest Appleby**, začal v oblasti Viedne horieť motor,“ uviedol Peter Podolan. Bombardér vypadol z formácie a ani letovými manévrami sa nepodarilo motor uhasiť.

„Horiace úlomky motora navyše zapálili zadnú časť trupu, preto pilot vydal rozkaz opustiť stroj na padákoch. Horiaci stroj sa rozpadol vo vzduchu na dva kusy. Spadol a explodoval pri osade u Šimkov v katasatri Turej Lúky priamo na stodolu, ktorá

zhorela,“ pokračoval Peter Podolan. Z obyvateľov Turej Lúky nebol nikto zranený.

Pyrotechnici museli odpáliť bomby, ktoré neexplodovali. Z bombardéra úspešne vyskočilo deväť členov posádky. Prvý pilot Ernest Appleby zahynul v troskách lietadla, rádio-operátor **Gaylord C. Lance** bol zajatý. Ostatných členov posádky našli a ukryli domáci obyvatelia.

Napriek obrovskej snahe sa napokon utajiť ukrývanie amerického vojaka nepodarilo. Už 16. decembra bol Kirchhoff a ranený partizán Chorvát zatknutý. Gardisti s gestapom išli po Chorváta na istotu priamo na povalu. V dome našli aj Kirchhoffa, ktorý sa vydával za hluchonemého.

„Oboch odviezli do väzenia v Novom Meste nad Váhom. Krátko nato zatkli aj Stanislava Hlubockého. Ten pri prvej razii

Ondrej Chorvát.

nebol doma. Po výsluchu a mučení 28. decembra 1944 všetkých troch popravili a pochovali v hromadnom hrobe na kopci Brezina v Trenčíne. Po učiteľovi Hlubockom zostalo päť malých sirôt,“ uviedli ďalej Ľudmila Fraňová a Oľga Hrabovská.

Krátko po skončení 2. svetovej vojny Pavel Harušíak identifikoval telá trojice zavraždených medzi mnohými ďalšími mŕtvymi telami v spoločnom hrobe. 27. mája 1945 sa v Starej Turej konal pohreb Kirchhoffa, Chorváta a Hlubockého.

„Pavel Harušíak rodičom zavraždeného Kirchhoffa poslal do USA veľký padák a fotografie z pohrebu. Po poldruha roku previezli telesné pozostatky Jamesa Kirchhoffa do Ameriky,“ dodali autorky monografie Lubiny.

Dodnes nie je presne vysvetlené, čo rozhodlo o presťahovaní Jamesa Kirchhoffa z relatívne bezpečného prostredia okrajovej osady priamo do Starej Turej.

„Dokonca tu bola aj nemecká posádka. Úlohu zrejme zohrali obavy z príliš dlhého pobytu v jednom úkryte. Pomohla možno aj úvaha „pod lampou je najväčšia tma“. Takto bolo možné považovať úkryt v Starej Turej u rodiny Hlubockých za bezpečný,“ pokračoval Peter Podolan.

Už vtedy mal od **Martina Kýšku** James Kirchhoff aj vyšívajúcu košeľu. Tá bola súčasťou miestneho kroja a Američan vyzeral ako tunajší. Martin Kýška bombometčíka ukrýval najdlhšie, 2 – 3 týždne. V Starej Turej vystavili Američanovi aj falošné doklady na meno Ján Kulich. Do rodiny Hlubockých prišiel Kirchhoff približne 7. – 8. decembra 1944. O 2 – 3 dni neskôr sa tu začal ukrývať aj Ondrej Chorvát.

„16. decembra 1944 zabúchala na dvere domu Hlubockých skupina desiatich mužov. Jeden bol z gestapa, ostatní patrili zrejme k Pohotovostným oddielom Hlinkovej gardy. Zamierili priamo na povalu,“ podotkol Peter Podolan.

Chorváta s omrzlinami a v horúčke vyvliekli z postele. Prítomnosť Kirchhoffa ich prekvapila, netušili, o koho ide. „Hluchonemého“ muža odviekli teda tiež.

„Oboch ukrývaných gardisti a gestapo odviezli do väzenia v Novom Meste nad Váhom. Tu ich ešte navštevovala pani Hlubocká, ktorá im za pomoci podplateného človeka prinášala jedlo,“ potvrdil Peter Podolan.

„Ich pobyt v okresnom väzení trval iba tri hodiny. Presun do Trenčína bol rýchly a jeho dôvodom bola prakticky iba príprava na popravu. Všetci traja boli mučení. Neprezradili však nič,“ dodal historik Peter Podolan.

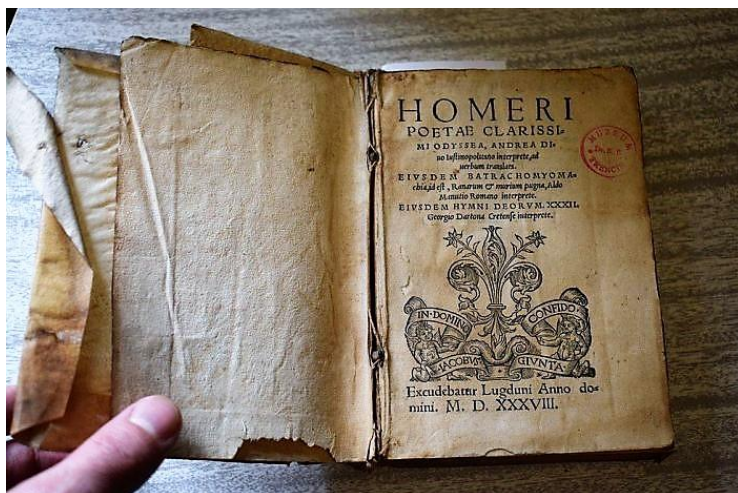
Popravili ich pravdepodobne zastrelením. Hoci všeobecne udávaný dátum je 28. december 1944, podľa dobového oznamu zo zbierky Ľuboša Tupého ich popravili 29. decembra 1944.

www.sme.sk 02.03.2019

Pomocná evidencia 158/1/2019

Preklad Odysey je najstaršou knihou v múzeu

Knižnica Trenčianskeho múzea bola založená v roku 1879 a patrí medzi najstaršie muzeálne knižnice na Slovensku. Okrem iného sa radí do siete špeciálnych knižníc Slovenskej republiky a disponuje špecializovaným knižničným fondom. Informovala o tom **Alžbeta Brieda Holubková** z oddelenia marketingu

a komunikácie Trenčianskeho múzea.

Fond knižnice sa podľa nej rozrastal predovšetkým prostredníctvom darov členov Prírodovedného spolku župy Trenčianskej, kúpou z členských príspevkov a na základe

výzvy v miestnych regionálnych novinách. Prvými knihami, ktoré Spolok kúpil, bola produkcia Kráľovskej uhorskej prírodovednej spoločnosti z rokov 1872 – 1874.

„Okrem pôvodnej tzv. Brančikovej knižnice tvorí historický fond knižnice predovšetkým rodová knižnica šľachtickej rodiny Zamarovských zo Zamaroviec v počte viac ako 4 tisíc exemplárov a knižnica talianskej šľachtickej rodiny Sizzo Noris, ktorá sídlila v Adamovskom kaštieli v Adamovciach, v počte viac ako 300 exemplárov. Do knižnice Trenčianskeho múzea sa dostali aj väčšie či menšie torzá bývalých šľachtických, rodových a osobných knižníc, ktoré v sebe ukrývajú významné literárne a vedecké diela európskych aj svetových autorov. Súčasťou knižnice je aj zbierka latinských a nemeckých rukopisov 18. a 19. storočia, zbierka judaík a zbierka liturgických misálov 18. a 19. storočia (benátske vydania). Okrem iného knižnica

spravuje fond regionálnej literatúry a fond novín, časopisov a zborníkov,“ prezradila knihovníčka **Alica Krištofová**.

V priestoroch knižnice sa nachádzajú aj raritné hodnotné tlače a vzácne dokumenty. Aký dokument tam má mimoriadnu hodnotu a zároveň je najstaršou tlačou knižnice?

„Najstaršia tlač, ktorá sa u nás nachádza, je preklad Homérovej Odysey z roku 1538 od filológa **Andreasa Diva**. O jeho živote však vieme veľmi málo. Zaoberal sa najmä prekladmi gréckych klasikov vrátane Homéra, ktoré sa dočkali viacerých vydaní. Z typologického hľadiska sa spomínaná Odysea radí medzi postinkunábuly, to znamená medzi knihy, ktoré boli vydané v rozpätí rokov 1500 – 1550. Hodnotu knihy zvyšuje aj to, že je tam zaradený aj preklad Homérovej paródie Žabomyšie vojny. O tento preklad sa zaslúžil významný taliansky typograf a humanista **Aldo Manuzio**, ktorý ovplyvnil nielen európsku kníhtlač, ale aj európsku vzdelanosť,“ vysvetlila **Alica Krištofová**.

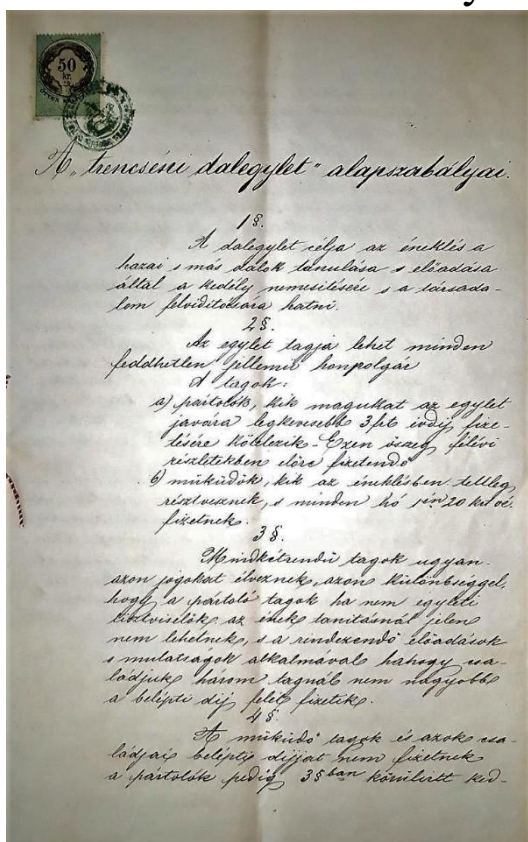
www.dnes24.sk 12.03.2019

Pomocná evidencia 186/1/2019

Pred 145 rokmi založili Trenčiansky spevácky spolok

V druhej polovici 19. storočia aj u nás dochádza ku všestrannému rozvoju na poli kultúry. Spoločenský a kultúrny život v Trenčíne sa niesol v znamení zakladania rôznych záujmových organizácií a spolkov. Medzi najvýznamnejšie patrili Trenčiansky spoločenský kruh, hovorovo nazývaný „pánske kasíno“, združujúci príslušníkov vyšších vrstiev. Ďalšími boli napríklad Trenčiansky ženský spolok, Dobrovoľný požiarny zbor či Červený kríž.

V čase tohto rozmachu v apríli 1874 vzniká Trenčiansky spevácky spolok. Štatút spolku uvádza, že vznikol s cieľom nácviiku domácich a iných piesní a ich prednesu za účelom zušľachtenia a rozveselenia spoločnosti. Stanovy spolku museli byť schválené ministerstvom vnútra v Budapešti a nasledovalo prvé verejné vystúpenie na Skalke v júni 1874.

Titulný list stanov Trenčianskeho speváckeho spolku.

Nácviky prebiehali dvakrát týždenne v budove gymnázia a trvali jednu hodinu. Za zmienku stoja prísne pravidlá pre členov spolku. Neospravedlnené neúčasti na skúškach boli prísne trestané najskôr napomenutím, následne peňažnou pokutou.

Prvým dirigentom bol **Jozef Skladáni**. Snažil sa členov podnecovať k aktivite, mnohí z nich však krátko po vzniku spolku prestúpili do Trenčianskeho spoločenského kruhu, ktorý prevzal aj účinkovanie speváckeho spolku, a to až do roku 1882, kedy bol za predsedu zvolený riaditeľ trenčianskej sporiteľne **Vojtech Šimon**. Ten dokázal vyburcovať členov a spevácky spolok znovu napredoval. Boli obnovené nácviiky v gymnáziu a nasledovala séria úspešných vystúpení, ktoré boli často spojené aj s tanečnou zábavou.

Vystúpenia sa konali nielen v Trenčíne, ale aj v ďalších mestách a obciach, napríklad v Trenčianskych Tepliciach či Ražeckých Tepliciach. Spolok pravidelne vystupoval v kostole, na rôznych dobročinných vystúpeniach, fašiangových a silvestrovských oslavách a tiež na pohreboch. Do repertoáru patrili

rôzne žánre od ľudových piesní, cez operetné a operné árie až po smútočné piesne.

Trenčiansky spevácky spolok sa stal na dlhé roky dôležitou súčasťou kultúrneho života mesta. Napriek tomu, že aj kultúra musela slúžiť maďarizácii, nahliadať na činnosť spolkov jednostranne negatívne by bolo až príliš zjednodušujúce. Je chvályhodné, že obyvatelia mesta boli emancipovaní a dokázali sa spoločensky a kultúrne pozdvihovať vlastnými silami.

www.trencin.sk 15.04.2019

Pomocná evidencia 283/1/2019

Pod hradom objavili časť príboru starú pol tisícročia

Unikátny nález sa podaril počas archeologického výskumu bývalého meštianskeho domu pod Trenčianskym hradom na Mierovom námestí v Trenčíne.

V objekte, v ktorom sídli Slovenský gemologický inštitút, našli pravdepodobne vidličku so železnou rúčkou obloženú parožími. Jej vek odhadujú na pol tisícročia. Ako informoval predseda Slovenského ge-

mologického inštitútu **Martin Mikuš**, vzácny nález je zatiaľ do určitej miery záhadou, keďže silná korózia sťažuje jeho presnú identifikáciu.

Bližšie informácie budú známe po dokončení jeho konzervácie a reštaurovania špecialistami Trenčianskeho múzea. Následne obohatí múzejné zbierky. Už teraz je však zrejmé, že vlastníci domnelého príboru pred stáročiami patrili medzi vtedajších boháčov.

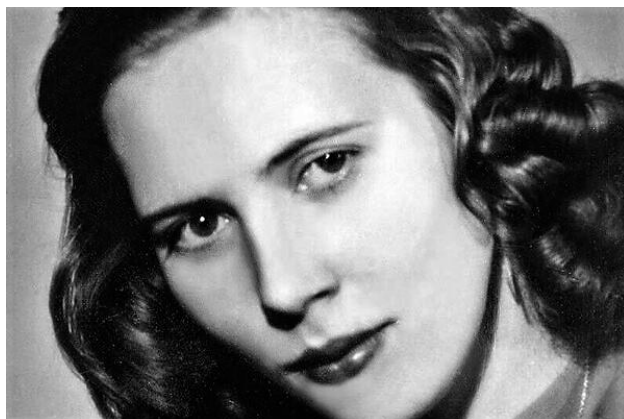
„Obloženie z parožia naznačuje vyšší spoločenský status používateľa tohto predmetu, ktorý stovky rokov ležal na mieste, kde ho nikto nečakal. A takéto predmety vtedy vlastnili len skutoční boháči,“ skonštatoval trenčiansky archeológ **Tomáš Michalík**.

www.teraz.sk 19.04.2019

Pomocná evidencia 293/1/2019

Špiónka Trixi využívala proti nacistom aj ženské zbrane

Život **Boženy Pospíšilovej-Čelkovej** sa stal silným svedectvom o občianskom protifašistickom odboji počas druhej svetovej vojny. Obdobie nacizmu a socializmu znamenalo všetko možné, no okrem iného preverilo odolnosť žien. Ani oni sa nebáli proti režimu postaviť a bojovať za spravodlivosť.

Mladá Božena bola tiež jednou z tých, ktoré sa aktívne voči politickej situácii v Európe vymedzovali. V tých časoch len tínedžerka netušila, aký veľký vplyv bude mať jej osoba na slovenský štát, Bratislavu a osud rafinérie Apollo. Svojho času bola podľa istých švajčiarskych novín najmladšou špiónkou Európy.

Narodila sa 16. júla 1925 v Bratislave. Jej rodičia sa po vzniku slovenského štátu rozviedli a otec, ktorý inklinoval k sociálnej demokracii, odišiel spolu s dcérou do Prahy. Krátko na to Nemci obsadili Čechy a Moravu a vznikol Protektorát.

Trixi, ako ju prezývali, v tom čase navštevovala gymnázium. Občas ich navštívila teta Hrubíšová. Aj keď počas návštev pôsobila ako jednoduchá pani v svetříku, sukni a so šatkou na hlave, nebolo to tak. Táto kultivovaná a vzdelaná dáma bývala

v Bratislave a bola významnou členkou slovenského protifašistického odboja. V ilegálnych kruhoch ju prezývali Biela pani. Ako bezdetná lipla na svojej neteri a od mladosti ju školila v ilegálnej práci namierenej proti nacizmu. Mala sa stať špiónkou.

No Trixi nebola jediná. Ženy ako špiónky si mohli dobre plniť tajné misie často práve vďaka tomu, že boli ženy. Využili zbrane, ktoré proti nim nedokázal použiť nepriateľ na druhej strane. Postavenie slovenských a českých žien a ich angažovanosť v druhej svetovej vojne dodnes nie sú spracovanou témou. Pritom práve špionáž bola jedným zo spôsobov, akým niektoré žili svoje životy.

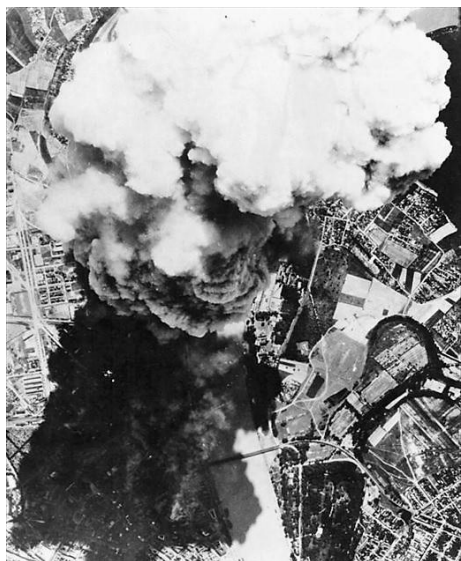
Aj Trixi už ako šestnásťročná veľmi rýchlo zistila, čo sú jej zbrane. Šarm, jazykové znalosti, najmä výborná nemčina, zmysel pre humor, dokonalé spoločenské správanie, sebaovládanie či nevinne pôsobiaca tvár boli v jej prípade využité vo vojne na tichý podvratný boj s nepriateľom.

Mladučká Trixi sa najprv zamestnala v centre kinematografie, v Barrandove. Zoznámila sa tu so známymi hercami ako **Oldřich Nový** či **Vlasta Burian**. Zapôsobila najmä na šéfa nacistického spravodajstva **Heinza Klacka**. Ponúkol jej prácu pre spravodajské služby nacistického Nemecka, no ona odmietla.

Keď bol spáchaný atentát na Heydricha, gestapo ju zatklo, no vďaka charizme a nevinnosti presvedčila vyšetrovateľov, že o ničom nevie. Získala falošný pas a odcestovala do Bratislavy za svojou tetou. V Bratislave začala spolupracovať s občianskym odbojom univerzitného profesora **Karla Koča**, ktorý viedol odbojársku skupinu s názvom Justícia. Dostal ju do rafinérie Apollo, na oddelenie technickej a finančnej kontroly.

Tam mala dobrý prehľad o dodávkach a množstve spracovanej ropy. Nacistom, ktorí využívali rafinériu, sa v tej dobe vo výrobe darilo. Tešila ich aj nová mladá zamestnankyňa, jej perfektné výkazy a bezchybná nemčina. Okrem toho bola

krásna a tak sa často zúčastňovala na firemných a spoločenských akciách, kde bola obklopená predstaviteľmi nacistického Nemecka.

Horiaca bratislavská rafinéria Apollo.

Už po dvoch mesiacoch podávala špionážne správy o množstve ropy dovážanej z Rumunska, Maďarska, Zisendorfu a ďalších lokalít, ako aj o množstve vyrobeného benzínu. Svoje správy posúvala ďalej a dostávali sa až k Československej emigrantskej vláde v Londýne. Zásluhou týchto správ spojenci presne poznali polohu najdôležitejších objektov vo fabrike, ako

i cisternových tankerov s ropou smerujúcich do Apolky.

Spojenci sa rafinériu rozhodli zbombardovať. Bolo to dňa 16. júna 1944. Trixi vraj o dátume bombardovania vedela, napriek tomu prišla v daný deň do práce. Došlo k ničivému kobercovému náletu, ktorý zbombardoval až 80 percent fabriky. Dovtedy išlo len o prenos informácií, no v tom momente Trixi videla skutočné dôsledky vojny – roztrhané telá pracovníkov rafinérie, stovky obetí v jej okolí. Okrem fabriky sa totiž padajúcim bombám nevyhli ani dunajské nábrežie, múzeum, plynáreň, elektráreň, pekáreň, kasárne, ale aj domy na Drevenej, Vysokej, Karadžičovej či Grösslingovej ulici. Mladá Božena potom musela pomáhať s identifikáciou kolegov.

Dym z horiacej rafinérie Apollo - pohľad zo Šafárikovho námestia
Smoke from refinery Apollo on fire - view from Šafárik's place

Túto traumu si vo svojom vnútri niesla do konca života. Ten sa však po vojne neskončil. Stala sa poslankyňou Bratislavy a vydala sa. Zmenila si meno na Beatrix Čelková. Jej manželom bol právnik Čelko z Trenčína. V tomto meste sa aj usadili. V

roku 1948 bolo niekoľko jej kolegov z odbojárskej skupiny Justícia popravených, profesor Koch dostal doživotie. Ju pred trestom zachránilo tehotenstvo.

Ďalší život však pre ňu a jej rodinu nebol v socialistickom Československu jednoduchý. Živnosť jej manžela znárodnili, Trixi začala pracovať ako zdravotná sestra na onkológii v trenčianskej nemocnici. Mala troch synov, zomrela v roku 1997.

www.sme.sk 06.07.2019

Pomocná evidencia 535/1/2019

Uplynulo sto rokov od priletu Sokola do Trenčína

Telocvičnú jednotu pražskú s názvom **Sokol** založil v roku 1862 **Dr. Miroslav Tyrš**. Cieľom spolku bolo pestovanie zdravia a zdatnosti, ale tiež vzdelania – v duchu starogréckej kalokaghatie. Zakladateľom slovenského Sokola bol **Dr. Ivan Branislav Zoch**.

Inšpirovaný českou organizáciou už v roku 1866 ako mladý profesor na slovenskom gymnáziu v Revúcej začína s pravidelným cvičením so žiakmi a myšlienku Sokola rozširuje po celom slovenskom území. V roku 1873 vydáva „Krátky návod k vyučovaniu v telocviku“, na svoju dobu pokrokovú metodiku o cvičení. Dôraz sa kladie na náradňové a ľahkoatletické cvičenia, ale tiež pretekanie, tance či turistické podujatia.

Zatiaľ čo v českých krajinách sa sokolstvo rýchlo rozmáhalo, na našom území uhorská vláda tvrdo potláčala akékoľvek snahy o pestovanie slovenského spolkového života. Na druhej strane, už od 90. rokov 19. storočia vznikali organizované sokolské zbory v USA, ktoré združovali tisícky členov. V roku 1908 sa napriek vrcholiacej maďarizácii podarilo založiť Sokol

v Žiline, no rozmach hnutia na Slovensku bol možný až s príchodom revolučných zmien na jeseň 1918.

Najmä začiatkom roku 1919 vznikajú sokolské jednoty po celom Slovensku a výnimkou nebol ani

Trenčín. V chaotických povojnových rokoch zohrávajú dôležitú úlohu aj pri obrane nového československého štátu. Po invázii maďarskej červenej armády na východné Slovensko v lete 1919 Sokoli hojne nastupovali do dobrovoľníckeho vojska, ich počet sa pohyboval okolo desaťtisíc a získali si uznanie velenia pre svoju morálku a disciplínu.

Ustanovujúce valné zhromaždenie trenčianskeho Sokola sa konalo 20. januára 1919 v telocvični nového gymnázia (Gymnázium Ľudovíta Štúra). Za starostu bol zvolený predseda Slovenskej národnej rady v Trenčíne **Dr. Karol Štúr** (synovec Ľudovíta Štúra), za starostku pani Pietrová. Sokolská jednota okamžite zahájila svoju činnosť. Na výborovej schôdzi v marci sa okrem iného prejednávala úprava spolkovej miestnosti v budove starého (piaristického) gymnázia, ktoré bolo v roku 1918 poštátnené.

V máji 1919 sa Sokoli zúčastnili slávnosti sadenia pamätných líp na pamiatku oslobodenia, v júli nasledovala Husova slávnosť, na ktorej sa okrem iného uskutočnila zbierka na zria-

denie Husovej knižnice v Trenčíne. Tá bola umiestnená v budove starého gymnázia spolu s verejnou čítárňou. Nasledovala zbierka Sokoliek na opravu Trenčianskeho hradu, z ktorej výnosu boli opravené schody a zábradlie vedúce k rozhľadni.

Dňa 31. augusta sa mohol trenčiansky Sokol prvýkrát verejne ukázať obyvateľom na veľkej slávnosti. Tá sa začala sprievodom od nového gymnázia cez mesto na Sihoť. Na slávnosti zaspieval sokolský zbor a členovia predviedli cvičenia s náradím, rôzne hry a tiež skupinové cvičenia. Nasledovala tanečná zábava a program bol ukončený lampiónovým sprievodom a ohňostrojom na hrade.

Jednota sa koncom leta 1919 presídlila do miestností v hoteli Alžbeta (Elizabeth). V dňoch 27. a 28. októbra 1919 sa konali veľké slávnosti pri príležitosti prvého výročia vzniku republiky, na ktorej opäť nechýbali trenčianski Sokoli.

Koncom roku 1919 už bolo po celom Slovensku toľko sokolských jednôt, že došlo k organizačnému rozčleneniu na šesť žúp: Bratislavskú – Masarykovu, Považskú – Štefánikovu, Nitriansku – Svätoplukovu, Podtatranskú – Hviezdoslavovu, Pohronskú a Východoslovenskú. Sokoli v období Prvej republiky (1918 – 1938) predstavovali oporu demokraticko-republikánskeho zriadenia a od začiatku sa vymedzovali voči rodiacemu sa fašizmu. Nehlásili sa však ku žiadnej konkrétnej politickej strane. V decembri 1938 bola činnosť Sokola ľudáckou autonómnu vládou zakázaná. Bývalí členovia boli často prenasledovaní a mnohí počas vojny prešli do odboja.

V období rokov 1945 – 1948 došlo k obnove Sokola, išlo však o zjednotenie československej telovýchovy na príkaz vlády a pôvodný demokratický duch jednoty bol udusený. Po komunistickom prevrate v roku 1948 boli nádeje na obnovenie pôvodného Sokola definitívne stratené. Neskoršie komunistické spartakiády v mnohom kopírovali sokolské zlety.

Spomienka a tradícia Sokola prežila totalitné obdobie a v Trenčíne bol oficiálne obnovený v októbri 1990.

www.trencin.sk 30.07.2019

Pomocná evidencia 566/1/2019

Výkopové práce pri stavbe výťahu odkryli keramiku

Realizácia výťahu vo dvore trenčianskej knižnice pokračuje podľa plánu. Potvrdil to aj sprievodný archeologický výskum.

Výkopové práce pri stavbe výťahovej šachty na mieste niekdajšieho stredovekého františkánskeho kláštora, resp. v blízkosti náleziska bývalého mestského opevnenia, odkryli zaujímavé nálezy - konkrétne keramiku z obdobia 17. a 18. storočia.

„Črepy keramických nádob boli zachytené zhruba v hĺbke jeden meter od úrovne súčasného terénu. Datovať sa dajú do obdobia včasného novoveku. Fragменты majú zelenú a žltú farebnú glazúru, každý kus je z inej nádoby, budú uložené v depozitári Trenčianskeho múzea v Trenčíne,“ priblížil archeológ Trenčianskeho múzea **Peter Schreiber**.

www.vkmr.sk 16.08.2019

Pomocná evidencia 595/1/2019

Uhrovčania pomohli ranenému partizánovi z Trenčína

Uhrovec v okrese Bánovce nad Bebravou je známy svojou odbojovou činnosťou v Slovenskom národnom povstaní (SNP). V boji proti nacistom padlo niekoľko jeho obyvateľov. Jedným z partizánov, ktorý sa aktívne zapojil do bojov v Uhrovci, bol i **Michal Hanák** z Trenčína, ocenený viacerými významnými vojenskými i civilnými vyznamenaniami.

Fašisti v silnej jednotke zaútočili s použitím mínometnej paľby na Uhrovec 4. novembra 1944. O ich presune smerom na obec sa dozvedeli partizáni v skorých ranných hodinách, veliteľ

preto vydal príkaz na obranu Uhrovca. Partizáni sa úporne bránili.

„Boj o Uhrovec trval štyri hodiny a partizáni pred veľkou presilou nakoniec ustúpili do hôr. Fašisti sa s príslušníkmi POHG z Bánoviec nad Bebravou nahrnuli do Uhrovca, obsadili každý dom, začali vyháňať obyvateľov a sústredili ich vo dvoroch **Jána Baláža** a **Adama Mikuša** na dolnom konci obce. Fašisti sem preniesli i svojich osem mŕtvych vojakov a poddôstojníkov i veliaceho dôstojníka, ktorého zasiahol partizánsky guľometčik,“ spomínajú v knihe Z kroniky bojov partizáni brigády Jána Žižku **Dušan Kubovčák** a **Milan Šagát**.

Michal Hanák v roku 1946 s Čs. vojnovým krížom.

Ranených a občanov, ktorých našli nacisti so zbraňou v ruke, sústredili do vyrabovaného hostinca, vyrabované domy začali zapalovať. Nacisti zobrali okrem majetku a zvierat Uhrovčanov so sebou i zajatých občanov, aby tak zabránili partizánom na nich útočiť. Partizáni a občania, ktorí sa vrátili späť, zastavili hasením šíriaci sa požiar, z domov povynášali obilie a zachránili i časť dobytku.

„Michal Hanák, ktorému prestrelili obe nohy, a tak nemohol ustúpiť s ostatnými do hôr, sa skryl spolu s tiež raneným **Petrom Petrom** na dvore Jána Baláža pod chliev, kde fašisti sústredovali Uhrovčanov,“ približujú ďalej autori knihy.

Peter Petre nevydržal ťažké podmienky horiaceho chlieva nad hlavou, vyšiel von a dostal sa fašistom priamo do rúk, ktorí ho neskôr na Cibislavke zavraždili. Michal Hanák vydržal kruté podmienky, a keď ho po odchode fašistov občania a partizáni

našli, previezli ho do poľnej nemocnice. V nemocnici mu pomáhal i doktor **Alexander Tarakanov** spolu s ďalšími zdravotníkmi a partizánmi. Zranenému partizánovi sa nohy veľmi ťažko hojili.

Boje v tejto oblasti naďalej pokračovali, fašisti prehľadávali lesy a objavili drevorubačskú kolibu, kde bola spomínaná poľná nemocnica. Medzi strážnymi a fašistami sa rozpútal neľútostný boj. Do boja sa zapojili i ranení, pokiaľ sa vládali dostať z koliby. Bolo tam aj šesť ťažko ranených partizánov i s Michalom Hanákom.

„Tomu sa podarilo v zmätku dostať niekoľko desiatok metrov od koliby a zahrabať sa v húšti do snehu. Keďže trvalo snežilo, fašisti ho nenašli. No zato sa porátali s ostatnými živými, ťažko ranenými partizánmi,“ ozrejmujú v knihe Kubovčák a Šagát.

Rozbesnení fašisti podľa nich plameňometom zničili partizánov i kolibu. Vo svojom úkryte zostal chabo odetý Hanák do večera, tmou a snehom sa potom plazil dolu horou. Nad Uhrovským Podhradím ho neskôr našli partizáni, ktorí po boji v lese hľadali svojich druhov.

„Michala Hanáka s vysokou horúčkou doniesli do chalupy neďaleko lesa, schovali ho do sena, previazali mu rany, nakrmili ho. Keď cez deň znovu prišli do dediny fašisti a začali prehľadávať domy, gazda zanesol Hanáka do lesa,“ dopĺňajú.

Partizán z Trenčína sa však nevzdal a snehom sa plazil k Uhrovcu, niekoľkokrát stratil vedomie, nad obcou ho však neskôr obyvatelia našli a zniesli do dediny, kde boli stále fašisti a terorizovali obyvateľov. Uhrovčania i tak raneného partizána prenášali z domu do domu, schovávali ho po povalách a neskôr v podzemnom kryte v lese nad dedinou, kde sa o neho naďalej starali.

„Hanákovi stúpala horúčka, rany hnisali a nehojili sa. Občania Uhrovca **Štefan Tuchyňa** a **Ján Bartušek** usúdili, že

ak nedostane lekársku pomoc a nemocničné liečenie, zomrie. Raneného dopravili pred Vianocami na voze pod nákladom jedličiek do nemocnice v Topoľčanoch, kde aj fašisti vozili svojich zranených. V nemocnici vyhládali Uhrovčania primára Žilinčana, ktorý okamžite prikázal pripraviť operačnú sálu, a amputovali mu jednu nohu pod kolenom a z druhej časť chodidla,“ dodávajú partizáni.

Michal Hanák sa z nemocnice dostal až po príchode Červene armády. Každoročne sa potom stretával so svojimi spolubojovníkmi, a to nielen na oslavách výročia SNP na Jankovom vršku. Spomínali na svojich kamarátov a rad bojových akcií, na ktorých sa zúčastnili počas obdobia Povstania. Do svojej smrti bol vďačný obyvateľom Uhrovca za ich pomoc.

www.teraz.sk 04.09.2019

Pomocná evidencia 632/1/2019

Otvorili výstavu Čs. vojsko vo Francúzsku v roku 1939

V stredu 4. septembra sa vo výstavných priestoroch Trenčianskeho múzea v Trenčíne uskutočnila slávnostná vernisáž výstavy „Československé vojsko vo Francúzsku v roku 1939“. Otvorili ju pri príležitosti 80. výročia jeho vzniku a dokumentuje formovanie prvých československých jednotiek i vznik československej divízie (15. januára 1940). Na vernisáži sa zúčastnil aj veľvyslanec Francúzskej republiky **Christophe Léonzi**.

Po rozbití Československej republiky **Adolfom Hitlerom** v polovici marca 1939 sa českí a slovenskí emigranti snažili rôznymi cestami dostať do Francúzska s cieľom bojovať za obnovu ČSR. Keď veľvyslanec **Štefan Osuský** odmietol odovzdať Nemecku čs. ambasádu v Paríži, vďaka osobným kontaktom s francúzskymi politikmi 21. marca 1939 tam mohol vytvoril Ústredný výbor zahraničnej akcie. Od apríla 1939 viedol diplomatické rokovania s francúzskou vládou o výstavbe čs. vojska vo Francúzsku, presune čs. dobrovoľníkov z Poľska a ich vstup do francúzskej cudzineckej légie. Ich záväzok voči légii bol zrušený od 2. októbra 1939.

Výstava dokumentuje formovanie prvých čs. jednotiek a po vykonaní mobilizácie čs. občanov vo Francúzsku aj vznik čs. divízie 15. januára 1940. Jej prvým veliteľom bol gen. **Rudolf Viest** a mužstvo tvorila viac ako polovica Slovákov. Iba z okolia obce Bošáca ich bolo asi 400. Dobrovoľníkov bolo v divízii asi 17,5 percenta. Dva pluky v počte 5200 mužov sa zúčastnili bojov proti Nemcom, v ktorých prišli o 1635 osôb (padlých, ranených a nezvestných). Po porážke Francúzska na jeho území zostalo 7 096 osôb, do Veľkej Británie sa ich evakovalo 3 904, z toho Slovákov bolo 660.

Čs. letci boli zaradení od decembra 1939 do francúzskych perutí a mnohí neskôr prešli do Veľkej Británie, kde pokračovali v bojoch proti nacizmu. Vo Francúzsku bolo zaregistrovaných 13 614 čs. vojakov, niektorí z nich zostali slúžiť v légii alebo v koloniálnom vojsku, časť z nich sa zapojila do francúzskeho domáceho odboja.

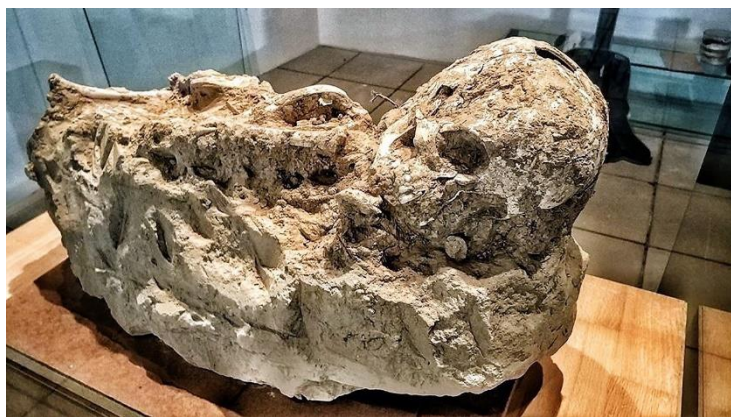
Na vzniku čs. odboja a vojska vo Francúzsku v rokoch 1939 - 1940 sa významne podieľali aj Slováci. Výstava je venovaná ich pamiatke, lebo ako jedni z prvých vlastencov bojovali proti nacistickému Nemecku za slobodu svojej vlasti.

www.muzeum.tn 04.09.2019

Pomocná evidencia 636/1/2019

Zbierky hradu obohatil kostrový hrob z doby bronzovej

Zbierkový fond stálej expozície na Trenčianskom hrade sa rozrástol o unikátny exponát - archeologický nález kostrového

hrobu z doby bronzovej. Stal sa súčasťou stálej expozície zameranej na archeológiu v najstaršom hradnom objekte Rotunda.

Ako informovala **Alžbeta Brieda Holúb-**

ková z oddelenia marketingu Trenčianskeho múzea v Trenčíne, kostrový hrob dieťaťa sa našiel v Čerešňovom sade v lesoparku Brezina v roku 1957 pri archeologickom výskume. Hrob vybrali zo zeme aj s blokom hlíny, tak ako je vystavený v súčasnosti. Jeho datovanie spadá do staršej doby bronzovej (okolo 3800 rokov). Z hľadiska kultúr staršej doby bronzovej patrí pravdepodobne do unetickej alebo maďarovskej kultúry. Kostra patrí malému dieťaťu, pravdepodobne dievčaťu.

„Z obdobia staršej doby bronzovej sa v Čerešňovom sade na Brezine našlo ešte ďalších päť hrobov. Nájdene kostry ľudí boli uložené na pravom boku v skrčenej polohe, čo zodpovedalo vtedajším zvyklostiam pochovávaní. V hrobe dieťaťa bola uložená ako milodar aj bronzová ihlica, ktorá je rovnako vystavená v stálej expozícii Trenčianskeho múzea v Trenčíne,“ doplnila Alžbeta Brieda Holúbková.

www.teraz.sk 18.09.2019

Pomocná evidencia 687/1/2019

Zborník múzea venovaný Milanovi Šišmišovi st.

Vo štvrtok 19. septembra sa uskutočnila prezentácia Zborníka Trenčianskeho múzea 2018. Jeho autormi pod vedením predsedu redakčnej rady **Petra Martiniska** sú **Ján Hanušin, Peter Schreiber, Tomáš Michalík, Marián Róbert Zemene, Vladimír Pind'ák, Alica Krištofová, Frederik Federmayer, Viera Bernátová, Vlastimil Hábl, Matej Moťovský, Peter Brindza, Jaroslav Michálik, Libor Bernát a Ladislav Jakóczy.**

Zborník je venovaný okrúhlemu jubileu **Milana Šišmiša st.**, ktorý pracoval v Trenčianskom múzeu v Trenčíne od 1. februára 1966 až do odchodu do penzie 31. decembra 1999 ako historik, vedúci oddelenia histórie, zástupca riaditeľa a riaditeľ. Bol tiež hlavným redaktorom Vlastivedného zborníku múzea a hradu v Trenčíne, na ktorý múzeum nadviazalo.

www.muzeumtn.sk 19.09.2019

Pomocná evidencia 690/1/2019